

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

22 травня 2026 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 17

До завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність (пункту 2 частини четвертої статті 126 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”).

Рада суддів України, як вищий орган суддівського самоврядування, у своїй роботі завжди визначала пріоритетним відстоювання професійних інтересів суддів та працівників апаратів судів.

Статтею 130 Конституції України визначено, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Конституційний Суд України неодноразово звертав увагу на недопустимість обмеження законом незалежності суддів, зокрема їх належного матеріального забезпечення, зміни розміру суддівської винагороди, рівня довічного грошового утримання суддів у відставці (Рішення від 24 червня 1999 року №6-рп/99, від 20 березня 2002 року №5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року №19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року №8-рп/2005, від 18 червня 2007 року №4-рп/2007, від 22 травня 2008 року №10-рп/2008, від 3 червня 2013 року №3-рп/2013, від 19 листопада 2013 року №10-рп/2013, від 8 червня 2016 року №4-рп/2016, від 4 грудня 2018 року №11-р/2018, від 18 лютого 2020 року №2-р/2020, від 11 березня 2020 року №4-р/2020).

Проаналізувавши юридичні позиції щодо незалежності суддів, Конституційний Суд України дійшов висновку, що гарантії незалежності суддів зумовлені конституційно визначеною виключною функцією судів здійснювати правосуддя; законодавець не може свавільно встановлювати або змінювати розмір винагороди судді, використовуючи свої повноваження як інструмент впливу на судову владу (абзаци сьомий, восьмий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 11 березня 2020 року №4-р/2020).

Рада суддів України як виконавчий орган з'їзду суддів України працює над стратегією виконання Рішень XX чергового з'їзду суддів України. Апеляційні суди на запит Ради суддів України висловили позицію, що залишається пріоритетними питання вжиття заходів задля недопущення окремого (заниженого) розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді.

XX черговий з'їзд суддів України від 10–12 березня 2026 року в контексті питань щодо забезпечення незалежності суддів, критичного фінансового стану та матеріально-технічного забезпечення судів ухвалив Рішення «Щодо стану незалежності суддів у контексті виконання Дорожньої карти з питань верховенства права, Плану для Ukraine Facility та євроінтеграційного курсу України» (пункт 3), зокрема: висловити підтримку позиції Верховного Суду стосовно внесення до Конституційного Суду України конституційних подань щодо відповідності положенням Конституції України (конституційності) абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 02 грудня 2021 року № 1928-IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік», абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 03 листопада 2022 року № 2710-IX «Про Державний бюджет України на 2023 рік», абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 09 листопада 2023 року № 3460-IX «Про Державний бюджет України на 2024 рік» (*Постанова Пленуму Верховного Суду від 23.01.2026 року №4; ухвалою колегії суддів Конституційного Суду України відкрито конституційне провадження у справі*), абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 19 листопада 2024 року № 4059-IX «Про Державний бюджет України на 2025 рік» (*Постанова Пленуму Верховного Суду від 12.09.2025 року №19; ухвалою колегії суддів КСУ відкрито конституційне провадження у справі; справа розглядається Великою палатою з 20.11.2025*), у яких встановлено з 01 січня відповідного календарного року прожитковий мінімум для працездатних осіб, що застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, у розмірі 2102 гривні.

З'їзд суддів закликав Конституційний Суд України визнати зазначені вище конституційні провадження невідкладними.

Цим же Рішенням XX черговий з'їзд суддів України ухвалив звернутися до Верховного Суду щодо внесення до Конституційного Суду України конституційного подання про визнання неконституційними положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» у частині встановлення з 01 січня 2026 року прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, на рівні, встановленому для відповідного державного органу станом на 31 грудня 2025 року, – 2102 грн (ст. 7).

15 травня 2026 року Пленум Верховного Суду ухвалив Постанову про внесення конституційного подання щодо конституційності абзацу п'ятого 5 частини 1 статті 7 Закону України від 3 грудня 2025 року № 4695-IX «Про Державний бюджет України на 2026 рік» у частині, якою встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, – на рівні, встановленому для відповідного державного органу станом на 31 грудня 2025 року.

Варто зазначити, що Конституційний Суд України у своїй практиці неодноразово наголошував, що: гарантії незалежності суддів мають стабільний і незмінний характер; суддівська винагорода є складовою гарантій незалежності суддів, а отже не може змінюватися без внесення змін до профільного закону; жоден інший акт, крім закону про судоустрій, не має права встановлювати нові або змінювати існуючі засади визначення розміру винагороди суддів.

З огляду на зазначене, враховуючи початок бюджетного процесу та

формування бюджету на 2027 рік необхідно враховувати, що конкурентна та приваблива винагорода для суддів є не лише внутрішнім механізмом, а й важливим маркером готовності України до інтеграції в європейське правове поле.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Саліхова В.В., члена Ради суддів України Потапенка А.В. щодо забезпечення гарантій незалежності суддів, виконання рішень XX чергового з'їзду суддів України, відповідно до частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого XX черговим з'їздом суддів України 11 березня 2026 року, Рада суддів України

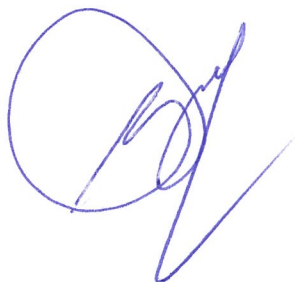
в и р і ш и л а :

1. Затвердити відкрите звернення Ради суддів України до Конституційного Суду України щодо визнання конституційних проваджень невідкладними, що додається.

2. Доручити Голові Ради суддів України надіслати зазначене звернення до Конституційного Суду України.

3. Прес-службі Ради суддів України забезпечити публікацію відкритого звернення Ради суддів України до Конституційного Суду України на веб-сайті Ради суддів України.

**Голова
Ради суддів України**

Віталій САЛІХОВ

*Додаток
до рішення Ради суддів України
від 22 травня 2026 року № 17*

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Ради суддів України
від 22 травня 2026 року № 17

**Відкрите звернення Ради суддів України до Конституційного Суду
України щодо визнання конституційних проваджень за поданнями
Верховного Суду невідкладними**

Вельмишановні судді Конституційного Суду України!

До завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність (пункту 2 частини четвертої статті 126 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”).

Рада суддів України, як вищий орган суддівського самоврядування, у своїй роботі завжди визначала пріоритетним відстоювання професійних інтересів суддів та працівників апаратів судів.

Статтею 130 Конституції України визначено, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Конституційний Суд України неодноразово звертав увагу на недопустимість обмеження законом незалежності суддів, зокрема їх належного матеріального забезпечення, зміни розміру суддівської винагороди, рівня довічного грошового утримання суддів у відставці (Рішення від 24 червня 1999 року №6-рп/99, від 20 березня 2002 року №5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року №19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року №8-рп/2005, від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, від 22 травня 2008 року №10-рп/2008, від 3 червня 2013 року №3-рп/2013, від 19 листопада 2013 року №10-рп/2013, від 8 червня 2016 року №4-рп/2016, від 4 грудня 2018 року №11-рп/2018, від 18 лютого 2020 року №2-рп/2020, від 11 березня 2020 року №4-рп/2020).

Згідно із частинами першою – третьою статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.

Суддівська винагорода виплачується судді з дня зарахування його до штату відповідного суду, якщо інше не встановлено цим Законом. Суддівська винагорода складається з посадового окладу та доплат за: 1) вислугу років; 2) перебування на адміністративній посаді в суді; 3) науковий ступінь; 4) роботу, що передбачає доступ до державної таємниці.

Базовий розмір посадового окладу судді становить:

1) судді місцевого суду – 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року;

2) судді апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду – 50 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року;

3) судді Верховного Суду – 75 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Проте, починаючи з 2021 року, законами України про Державний бюджет України на відповідний рік, зокрема на 2025 та 2026 роки, визначається окремий розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який встановлюється для визначення базового посадового окладу судді, – 2102 грн (дорівнює прожитковому мінімуму для працездатних осіб, установленому Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» на 1 січня 2020 року, встановленого на рівні грудня 2019 року), тоді як прожитковий мінімум для працездатних осіб щороку зростає.

27 червня 2025 року Кабінет Міністрів України постановою №774^т схвалив Бюджетну декларацію на 2026-2028 роки. Уряд пропонував залишити на рівні 2102 грн прожитковий мінімум для розрахунку окладів суддів. Тобто, на тому ж рівні, на якому його «заморозили» в 2021 році.

Інструктивним листом Міністерства фінансів України визначено прогнозний розмір прожиткового мінімуму, який з урахуванням підвищення темпу індексу споживчих цін становитиме, зокрема, для працездатних осіб – 3328 гривень. Убачається позитивна тенденція щодо відсутності визначення на 2026 рік окремого розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який встановлюється для визначення базового посадового окладу судді.

Зазначена ситуація створює умови правової невизначеності щодо застосування підходів до розрахунку видатків на суддівську винагороду. Крім того, доведення головним розпорядникам бюджетних коштів системи правосуддя відповідних видатків на рівні 2025 року (застосуванню підлягав розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який встановлюється для визначення базового посадового окладу судді, – 2102 грн), за умов встановлення **прогнозного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 3328 грн**, суперечить нормам статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які мають імперативний характер та спрямовані на забезпечення законодавчої визначеності, стабільності та незалежності судової влади в питаннях матеріального забезпечення суддів.

Рада суддів України як виконавчий орган з'їзду суддів України на постійній основі працює над стратегією виконання Рішень XX чергового з'їзду суддів України. Апеляційні суди на запит Ради суддів України висловили позицію, що залишається пріоритетними питання вжиття заходів задля недопущення окремого (заниженого) розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді.

XX черговий з'їзд суддів України від 10–12 березня 2026 року в контексті питань щодо забезпечення незалежності суддів, критичного фінансового стану та матеріально-технічного забезпечення судів ухвалив Рішення «Щодо стану незалежності суддів у контексті виконання Дорожньої карти з питань верховенства права, Плану для Ukraine Facility та євроінтеграційного курсу України» (пункт 3), зокрема: висловити підтримку позиції Верховного Суду стосовно внесення до Конституційного Суду України конституційних подань щодо відповідності положенням Конституції України (конституційності) абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 02 грудня 2021 року № 1928-ІХ «Про Державний бюджет України на 2022 рік», абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 03 листопада 2022 року № 2710-ІХ «Про Державний бюджет України на 2023 рік», абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 09 листопада 2023 року № 3460-ІХ «Про Державний бюджет України на 2024 рік» (*Постанова Пленуму Верховного Суду від 23.01.2026 року №4; ухвалою колегії суддів Конституційного Суду України відкрито конституційне провадження у справі*), абзацу п'ятого частини першої статті 7 Закону України від 19 листопада 2024 року № 4059-ІХ «Про Державний бюджет України на 2025 рік»

(Постанова Пленуму Верховного Суду від 12.09.2025 року №19; ухвалою колегії суддів Конституційного Суду України відкрито конституційне провадження у справі; справа розглядається Великою палатою з 20.11.2025), у яких встановлено з 01 січня відповідного календарного року прожитковий мінімум для працездатних осіб, що застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, у розмірі 2102 гривні. З'їзд суддів закликав Конституційний Суд України визнати зазначені конституційні провадження невідкладними.

15 травня 2026 року Пленум Верховного Суду ухвалив Постанову про внесення конституційного подання щодо конституційності абзацу п'ятого 5 частини 1 статті 7 Закону України від 3 грудня 2025 року № 4695-IX «Про Державний бюджет України на 2026 рік» у частині, якою встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, – на рівні, встановленому для відповідного державного органу станом на 31 грудня 2025 року.

Варто зазначити, що Конституційний Суд України у своїй практиці неодноразово наголошував, що: гарантії незалежності суддів мають стабільний і незмінний характер; суддівська винагорода є складовою гарантій незалежності суддів, а отже не може змінюватися без внесення змін до профільного закону; жоден інший акт, крім закону про судоустрій, не має права встановлювати нові або змінювати існуючі засади визначення розміру винагороди суддів.

Проаналізувавши юридичні позиції щодо незалежності суддів, Конституційний Суд України дійшов висновку, що гарантії незалежності суддів зумовлені конституційно визначеною виключною функцією судів здійснювати правосуддя; законодавець не може свавільно встановлювати або змінювати розмір винагороди судді, використовуючи свої повноваження як інструмент впливу на судову владу (абзаци сьомий, восьмий, підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 11 березня 2020 року №4-р/2020).

Варто наголосити, що залишаються без належного реагування та вирішення численні звернення у 2021-2026 роках від органів суддівського врядування та самоврядування до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, інших компетентних органів державної влади щодо недопустимості звуження гарантій незалежності суддів та застосування в законах про Державний бюджет України окремого (заниженого) розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді. Така ситуація правової невизначеності призводить до ініціювання суддями численних індивідуальних спорів проти розпорядників бюджетних коштів, що також додає навантаження на національні суди адміністративної юрисдикції, та потенційно – міжнародні судові органи.

З огляду на зазначене, враховуючи початок бюджетного процесу та формування бюджету на 2027 рік необхідно враховувати, що конкурентна та приваблива винагорода для суддів є не лише внутрішнім механізмом, а й важливим маркером готовності України до інтеграції в європейське правове поле.

Справедливий рівень суддівської винагороди є фундаментом для формування професійного та незалежного суддівського корпусу, що сприятиме підвищенню ефективності судової влади та укріпленню засад правової держави.

Враховуючи викладене, Рада суддів України з метою забезпечення гарантій незалежності судів та суддів звертається до Вас, вельмишановні судді Конституційного Суду України, з проханням визнати зазначені вище конституційні провадження за поданнями Верховного Суду **невідкладними**.